

У НОВОМ САДУ У ЧЕТВРТАК 31. ОКТОБРА 1885.

ГОДИНА X.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 10.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружиле у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

СПРЕМА СЕ НА БАЛ.

Шала у једној појави, с певањем, по Ј. Ј. Станковском за српску позорницу удеоио Ј.

ОСОБА:

Тима Смушки Добриновић.

Збива се у смушкијевој соби.

(Свршетак.)

C III - 0

Али шта ради та лењицата са тим жиглицама, та ваљда ишје отпила у Варадин по њих! Нашла се на путу са каквим бесполичаром, као што је и сама, па ћерета. Сад ћу ја њу научити памети. (Отвори прозор слеве стране). Ето ти га сад, — та то када киши пада! (Пружи руку кроз прозор). Јест, душе ми, лије као из кабла. Имам само пет форина, а сад морам узети још и фијакера. Ху, та то је већ преко јего! Испина, могао бих и са кишобраном, али шта ћу са ципелама. (Метне прст на чело и испли се). Ха, сад знам! Сећам се, да сам у некој приповетци читао, како је неко био у оваком истом малеру, баш као сада ја, — ал' се знао помоћи. Имао је на орману неки стари шешир, који ишје вредно и луле дувана (екине с ормана стари шешир), — имам и ја такав шешир. У орману нашао је неку ноћну реклу, — ја то немам, али може поднети и стари прслук (извади га из ормана), па је онда потражио узицу (тражи на столу и нађе), — сео је лепо на столицу, ево овако, — метнуо једну ногу у шешир, другу у реклу, као ево ја у прслук, и онда све лепо везао узицом. (Све то учини такођер). И ето фијакер је готов, само ако га не пзгубим у лапавицам. Кад дођем до дворане, лепо ћу ове сјајне кочије стрести и бацити их у оно мало сокаче, па Лорд, шта ми га радиш, да ти око стане!

(Устане.) Мени се чини као да сам са свим спреман, само још цилиндар. Ал' куд сам га део. Аха! (Натрапа на кутију и извади из њих неколико јаја.) Господе Боже! У место мог цилиндра — гушчија јаја! Шта ће то рећи? Да ишје, у зао час, моја газда-рица, како је и онако шијачког порекла, направила од моје кутије гњездо, а насадила цилиндар у место квочке! Кад би нешто мој цилиндар излегао пилиће, — то би био домазлук! Али где ли је тај шешир? А та куварница као да се смрзнула на пољу те не доноси жигице. (Идући на трашке седне у умиваоник и брзо скочи.) Куку мени, та ја сам када сео у умиваоник! (Шира се.) Бог ме, тако је! Фу, како је то хладно! Шта је ово опет! Где су ми репови од фрака. Да их ишје газдаричин спи одрезао? — Како мрзг на француски крој, може још тај ћаво и бити. Само ми још то треба! — Јуло! Јуло! (Трчи на прозор) Ако Бога знаш, где си Јуло-о-о-о! Уф! Виле те кидале, та ја бих до сада дошао из Америке. (Пруже му се жигице кроз прозорчић, он их прими.) Иди ми с очију! Теби је до смеја, а ја се сав тресем од једа и стра. Једва стојим на ногама. Фрак без репова, чак-шре окунане, цилиндар позајмли коме — то је да човек полуди. (Упали жигицу и њоме свећу, отрчи к огледалу, па кад се види какав је, врисне.) А, јао, моја мајко! Та је ли то

опсепа? У место фрака шарена рекла, на врату плава марама, а образи као у оправчара! — Не, то је плус квам свинђарија. (Извади из цепа ноћну капицу да се обрише.) — Женска капица! (Посрке са свећом у једној, а са капицом у другој руци, клоне на столицу.) — Да ме сада оваког види Ленка, — та би за цело — (Избијају сати, он броји: девет.) Девет сата. Сад сам тотално пропао! Она је с другим већ одавно одиграла први кадрил. Е, Смушићу, баш справи Смушић! (Шета се по соби најпре љутит, а после све се већма предаје својој судбини.) Е, па тако ми и треба. Читао сам у неком подлистку, да су се многи људи оженили зарад једног дугмета, које им је фалило на кошулји. А шта је једно неприштвено дугме према оваким малерима. Тако што може се догодити само човеку нежењеном, само човеку бећару. И ја се овде, чуо ме

ко не чуо, свечано заклињем, да ћу се оженити, и то још ових месејећа. Punctum! (Пера:)

Брзо време пролази,
Као да се суче,
Дан за даном одмиче,
А бећар јауче.

У собици маленој
Баш никаква реда,
Газдарица, слушкиња,
То је права беда!

Куд погледим, невоља,
Куд погледим, туга.
Јадно је то живити
Без вернога друга.

Бећарском ћу животу
Окренuti леђа,
Испросићу Ленчицу
Ових месејећа.

Српско народно позориште.

ГЛАВНА СКУПШТИНА 17. (29.) ЈУНА 1885.

(Свршетак.)

§. 2. Фонд тај чини:

1. До сада на то прибрани новац.
2. Добровољни прилози и дарови.
3. Завештајни прилози.
4. Проценти од глумачких плате.
5. Глобе од свег позоришног особља.
6. Ванредне представе по потреби; и
7. Годишње камате од основне главнице.

§. 3. Чланови српске народне позоришне дружине улажу по три на сто од своје плате у пенсioni фонд.

Сваком члану одбија се тај проценат при исплати плате.

Улози се не враћају,

§. 4. Сваки члан позоришне дружине, који је најмање десет година глумовао непрекидно у српском народном позоришту и за цело то време уплаћивао редовно проценте, ако онемогуће физично или душевно, тако, да је неспособан за службу, па то и од управног одбора одређена комисија пронађе, добија право на пенсију, и то после навршених десет година службе 30% од своје плате, после навршених 15 година службе 35%, после 20 година 40%, после 25 година 45% и после 30 година 50% од плате.

§. 5. Са навршеном 30-том годином службе долази сваки члан позоришне дружине у пенсију,

ако хоће. Иначе властан га је управни одбор ставити у пензију и против његове воље.

§ 6. Управни одбор може изнимише појединачном члану урачунати у време службе и оне године, које је провео на београдском или загребачком народном позоришту, ако докаже, да је десет година провео непрекидно у служби српског народног позоришта у Новоме Саду, и ако и споменута позоришта узајмише тако поступају.

§ 7. Пенсија издаје се у месечним оброчима накнадно.

§. 8. Пензија престаје:

1. Ако је умировљени члан осуђен судом ради таква злочина и преступа, који човека и уметника обешчашћује пред светом.

2. Ако умировљени члан ступи опет у службу, било код народног, било код другог којег позоришта.

3. Ако постане способан за службу, па то и од управног одбора одређена комисија пронађе.

4.) Кад умре.

§. 9. Пенсија за месец, у ком је умро умировљени члан, исплаћује се његовим наследницима.

§. 10. Пенсиони фонд српске народне позоришне дружине у Новоме Саду не сме се кр-

њити ни у ком случају, нити на какав други смер употребити.

§. 11. Ако доходак од овог фонда не би био довољан за пензије оним члановима, који треба да је добију, даваће се ванредне представе, да се набави потребна сума за то у годишњем прорачуну.

§. 12. Кад овај фонд порасте, те доходак његов допусти, могу добијати пензију после смрти глумца и његова удовица и сирочад, ако иначе немају од чега да живе, и то: удовица до смрти или преудаје, а деца до павршене 18-te године, а губе пензију и пре тога, чим стеку сталну заслугу, чим ступе у брак или кад умру.

§. 13. Овај пензиони фонд ступа у живот, чим достигне своту од 10.000 фор. а. вр.

§. 14. Члановима, који су до сад служили у српском народном позоришту, рачунају се го-

гине службе од дана кад почну у пензиони фонд уплаћивати одређене проценте, али управни одбор можи ће, према снази фонда и према заслуги појединачних чланова, урачунати им и већу од прошлих година.“

Управни одбор упућује се, да изврши све, што ова правила прописују.

Бр. 15. По предлогу председником бирају се за оверовљење скupштинског записника ови чланови: Ђорђе Д. Кода, Влада Стратимировић, Светозар Савковић, др. Милан Савић, др. Јован Велимировић, Марко П. Шилић, Петар Попадић, Гавра Плавшић, Коста Рајић и Душан М. Јовановић.

Бр. 16. Пошто није више било предмета за решавање, то председник закључи седницу скupштинску у 12 саахата у подне.

ЛИСТИЋИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

* (Прослава двадесетпетгодишњег глумовака *Д. Ружића*) 21. маја о. г., на дан св. Константина и Јелене, навршило се 25. година, како је дика и понос наше позорнице, *Дизилитрије Ружић*, први пут ступило на српску позорницу у улози Ивана у „Хајдуцима“, од Ј. Ст. Поповића. Земун, где се налазила позоришна дружина о св. Константину и Јелени о. г., употребио је ту прилику, да прослави двадесетпетгодишњицу нашег првака-уметника, који је мио и драг сваком Србину, ко зна и уме да ценi позориште и позоришну уметност у нас. Споменутог дана дакле искупио се био цвет земунског грађанства, да укаже своје поштовање и љубав према нашем народном уметнику. Напи славом увенчани књижевник др. *Јован Суботић* предводио је земунске грађане и том приликом поздравио је јубилара на позорници у аренам овим лепим говором:

„Овде на позорници уметности сад ће се одиграти једна сцена из живота.

Овде стоји пред вами човек из народа, који је пре 25 година из крила народа на крило уметности пао, и као штитомач уметности нов живот започео, а сад као љубомач уметности пред народом стоји.

Кроз то је време народ свој задужио.

Срби Земуна града приступају му, да му у име једног-дјела народа зајам врате.

Ја као најстарији члан овога народа на пољу јавности и уметности изашао сам овамо, да га поздравим у име земунских Србаља, а посредно и у име србског народа, пошто је нас

срећа задесила да тај дан у нашој средини проводи.

И сад се обраћам к теби заслугом увенчани брате по народу.

Немој чекати ти, а немојте чекати ни ви у мом поздраву ону силу огња, која ствара и раствара, оне животне боје, којом фантазија људска пресипа слике живота, као бенгалски памен слике уметности.

Ја сам већ претурио зоне, у којима тај огањ гори и тај пламен буки.

Ја сад стојим као бродар, који је подобне морске појасе пребродио, и на оток стао, на ком је саграђен храм истине, а пред храмом стражари хладан разум, што пребира суштину, и слепа правда, што мери само по заслуги.

Хладан ће бити мој говор као сама истина.

Mogu пак хтети само истину говорити и смел то чинити, јер те знам од првих дана, кад си у храм уметности позоришне ступио, као читец у цркви православној; знам те, кад си у Вуковару 1861 у ред првих бораца позорнице ступио; знам те, кад си у Загреб међу хрватском браћу на братској хрватској народној позорници у пуном цвету најлепше наде дошао; знам те, кад те је управа српског народног новосадског позоришта у Беч на царске позорнице послала, па си се од онуда на домаћу позорницу у Нови Сад вратио, те као *адеат* те уметности пред народ изашао; знам те, како си се развијао пред очима мојима као начелника српског народног позоришног друштва и све лепшим се зрацима и све милијумим цвећем из врта Талеје

63 - 9 - 9

— 40 —

китио; знам те, од кад дружину нашу по народу водиш и сам као старији умјетник народ усхићаваш, а млађе таленте учиш, да народу све лепше и дличније умјетничке слике показују.

Знам дакле све сам собом; могу сам истину дознати, симај је данас казати.

А и ови те сви знају.

Много си пута дух им у висине одушевљења умјетности однео; много си пута срце им електричком варницом умјетности сило потресао; много си им пута чуство сад неисказаном сласти, сад неодољивом тугом умјетнички запојио.

Сви су то сведоци твоје умјетничке вредности.

За знак, да си их умјетнички узвисио, потресао, насладио, подносе ти овај венац, слику награде умјетности.

Ми видимо срећу у том, да смо позвани околностима, да то признавање народа покренемо; а народ српски не ће пропустити са своје стране своје признавање свом умјетнику достојним начином изјавити, и потпуни му израз дати.

Прими овај венац, па нека ти буде слика и ономена оног венца, за који цветиће и наките сам умјетник сабира и прави, па их она два стражара пред храмом истине, разум и правда, прихрањују, а истина у онај венац плете, који слава на главу заслуге међе, да никада не увешу и не избеле него сваким даном све то већу и нову свежост и већу дивоту добијају.

Живио Ружић!

За тим је предао др. Јован Суботић јубилару лавров венац од сребра, на ком су урезане ове речи: „Димитрији Ружићу народном уметнику приликом 25. годишњег глумовања 21. маја 1855. његови поштоватељи Срби Земунци.“

Евала, честитим земунцима, који су овим лепим делом својим показали, да умеју ценити људе, који су радом својим стекли великих заслуга за развјатак и напредак нашег народног позоришта!

(Двадесетпетгодишњица глумца Мите Коларовића.) З септембра о. г. навршило се 25 година, од како наш „чика“ Мита“ глумује. Тога дана давао се у кр. српском народном позоришту у Београду мозеров „Библиотекар“, где чика Мита има јаку и једну од бољих партија на позорници, доброћудног, старог оријиналног јујака.

Свет је дошао на представу у приличном броју. Нико, осим једног круга, а најмање „чика“ Мита, није знао шта се тог вечера спрема. Он је дошао на представу веома задовољан, што је, осврнув се на свој 25. годишњи рад на српској позорници, видео се беће чила и здрава са лепим, не малим успехом, и свагдањим признањем од стране публике, али опет с друге стране морало га је тешко заболети што виде, да му се за ово

не даје признања међу најближима, да преко њега ћутке прелазе, да га заборављају!...

Живот глумачки није ни данас сјајан и осигуран, али у добу, кад се позориште у нас тек почело оснивати, кад је позорница први пут почела просипати слабе, светлуџаве зраке по српском народу, кад приступ неосигураном позоришту у неослобођеној земљи беше веома дреко и смело пожртвовање себе самог: тада је бити глумац било педесет и стотину пута теже но данас. И баш у томе и таквом добу наш „чика“ Мита, осетив у себи дара, одушевљења и воље за глумца, све је друго превидео и ступио на позоришне даске, на те даске, које су многог младића до заноса доводиле, и обузимајући га својом чаробном привлачном силом никад га лако нису пуштале, али су њих врло мало усрећиле. И од то доба па за пуног четврт столећа „чика“ Мита радио је, трудио се неуморно, радио је са успехом у храму талијином. То му је слава, коју мұ нико отети не може, којом се с правом подичити може!

Кад се завеса тога вечера подигла, а „чика“ Мита у узлози јујака Магдана изашао на позорницу, осу се буран, громовит аплауз, помешан сијним узвицима: „Живео, живео, Коларовић!“ Три венца добашице му на позорницу. На крају представе био је истим аплаузом и усклицима као и при почетку изазват.

После представе причекао је јубилара један ужи круг његових поштовалаца, који га је одвео на „булвар“. Круг тај био је разнолико заступљен, из свију струка грађанства. Чика Мита, окружен овим друштвом, са сузним очима и спрекиданим од одушевљења гласом захваљивао је на тој почасти. Дуго се овај круг искрених поштовалаца јубиларовог уметничког рада забављао, весељо, купао, напијајући у чика митино здравље, а кад се раздрагао, тада је са задовољством слушао важније епизоде из живота и глумовања јубиларова, што их он причаше. До неко доба исти седео је то друштво са „чика“ — Митом, па га је после ин согреће отиратио до стана, носећи му триумфалне знаке победе и награде три венца, један од „београдских новинара“, други од „поштовалаца“ а трећи од „одбора за приређивање ове свечаности“.

И ова изненадна скромна прослава једног скромног уметника, најсилнији је доказ, како у свету имаде још људи, који поштују рад, одјају му признање, награђују га морално. Ова прослава остаће најлепша успомена свима, који су у њој учествовали, а јубилар може спокојно и са задовољством да погледа на свој толико годишњи рад, који је нашао тако срдачног признања, па да и даје са истом вољом и енергијом послужи храму талијином.

Издаје управа српског народног позоришта.